

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

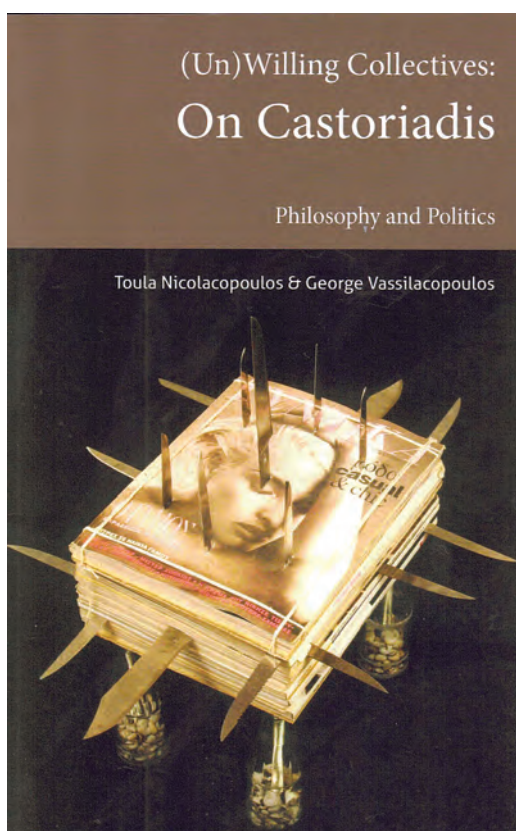
Γιώργος Βασιλακόπουλος

«Μόνο ένα υποκείμενο που περιλαμβάνει όλα τα ατομικά υποκείμενα είναι ικανό να αγκαλιάσει την κοινωνία ως σύνολο»
Durkheim

Με τα ποιήματα που θα γράψει τη δεκαετία του 1980, η προσωπική εμπειρία της αλληλεγγύης μέσα στον κόσμο υποσκάπτεται, μια και η αντοχή της ως έννοια και ως βίωμα δοκιμάζεται. Το μαρτύριο της δοκιμασίας οδηγεί το υποκείμενο σε αναδίπλωση. Οι επενδύσεις των εννομήσεων στην αλληλεγγύη, όχι μόνο δεν έχουν αποδώσει τόκους, αλλά τρώνε και το αρχικό κεφάλαιο. Το υποκείμενο νοιώθει να κατατρώγεται, να φθείρεται, να μηρυκάζει. Η αναδίπλωση εγκαθιδρύει έναν ποιητικό διάλογο στον ιδιωτικό (κλειστό) χώρο του σπιτιού, το καταφύγιο από την καταιγίδα που μαίνεται στον δημόσιο χώρο. «..(είσαι μια βρύση εσύ / που κατεβάζει το κρύο νερό απ' τα ψηλά βουνά) / ζούμε όμως σε ηφαιστιογενή περιοχή / με μπόλικους κρατήρες / και δέντρα φυτεμένα ανάποδα».

Στα ποιήματα αυτής της περιόδου, ο χρόνος δεν εμπεριέχει καμία ελπίδα. Ο χρόνος εδώ αντιμετωπίζεται πλέον από την προσωπική εμπειρία του καθημερινού.

στάζουν ρόγες / τα μάτια σου / απλώνονται παντού στο σπίτι μας / εκτοπίζουν τον χώρο / μένει ο χρό-

νος πύρινος χαλκός / στα ρουθούνια του σύμπαντος.

Όσο ο ποιητής έτρεφε ελπίδες για το μέλλον, η ποίησή του ως ποίηση της κρίσης του παρόντος, γίνονταν αγγελιοφόρος ενός ουτοπικού μέλλοντος. Όμως όταν η ελπίδα για το μέλλον σβήνει, το υποκείμενο βιώνει πλέον τη συνολική κρίση του λόγου. Αλλά και ο λόγος βιώνει την κρίση του στο υποκείμενο. Δεν υπάρχει πια «καλός» και «κακός» λόγος. Σαν αποτέλεσμα, η κρίση μεταφέρεται συνολικά μέσα στην ποίηση, η οποία αναδιπλώνεται και ιδιωτεύει. Παύει το ποιητικό υποκείμενο να μιλάει στον κόσμο, για τον κόσμο. Κατεβάζει τον τόνο, εγκαθιδρύει έναν χαμηλόφωνο διάλογο - μονόλογο, ο οποίος εξωθείται στο θρήνο και ίσως μπορεί να φτάσει στα όρια της ερμητικής σιωπής.

κάπου σπείραμε / για να φυτρώσουν λόγοι και αιτίες / γίνονται κύκλοι μαύροι / και δεν θυμούνται ούτε δέχονται / το τοπίο ξεφεύγει από τον χρόνο

Η κρίση του λόγου οδηγεί στην ποίηση, σαν μια δυνατότητα σκέψης, ή σαν τη «μόνη» δυνατότητα σκέψης κατά τον Χαϊντεγгер. Άραγε, η

ποίηση μπορεί να συγκρατήσει στο παρόν όλα αυτά που φάνηκαν ήδη στη νεωτερικότητα ως οι μεγάλες αποσύρσεις; Και δεν εννοούμε τον θάνατο του θεού, αλλά κυρίως τη φιλοσοφία, και τις κοινωνικές αιτίες που την καθιστούν όλο και πιο δύσκολη υπόθεση.

Ο Γ. Β. μέσω της ποίησής του και προς το τέλος της δεκαετίας του 1980, σε μια περίοδο προσωπικής κρίσης για το πρόγραμμα της αλληλεγγύης που ξεφλουδίστηκε σαν κρεμμύδι, αρχίζει να δοκιμάζει τις δυνατότητες για την διερεύνηση των «εγκλημάτων».

Έτοιμος / για το λουτρό των τοπίων / που βήχοντας φωτογραφίζουμε σαν επισκέπτες / το έλεγα μια μέρα / θα σταματήσει η ροή του κόσμου κι ' εγώ που έμαθα να σε ακούω / μέσα στην αλλαγή θα επιμείνω στην ιστορία / ώσπου / να χωρέσει όλη στο δωμάτιό μου / να από εδώ μέχρι εδώ και μέχρι εκεί / ίσως λίγο στριμωχτά / και μέχρι αυτό το σημείο

Τα ερωτηματικά τίθενται αμείλικτα. Αν το υποκείμενο επένδυσε στην ιστορία γιατί αυτή σταμάτησε; Γιατί το ρολόι της αλληλεγγύης σταμάτησε να λειτουργεί; Τι συνέβη; Το υποκείμενο μέσα στην αναδίπλωση του, θα επιμείνει να πάρει απαντήσεις. Η Ιστορία «να χωρέσει όλη στο δωμάτιό μου» θα πει. Ελπίζοντας να πάρει έστω και «λίγο στριμωχτά» μια κατανοητή απάντηση. Αλλά μέσα σ' αυτή την άπνοια, το μόνο που μπορεί να δει καθαρά δεν είναι οι αιτίες του ιστορικού εκτροχιασμού, αλλά τα αποτελέσματα πάνω στα υποκείμενα που πόθησαν την αλληλεγγύη.

«Βγάζουν τις γλώσσες / που είναι γάντια / και τις πετούν / στα πόδια μου» θα πει σε μια σειρά ποιημάτων με τίτλο Τα ομοιώματα. Οι καθρέπτες έγιναν αδιαφανείς μέχρι μαύροι. Τα μάτια είναι παγιδευμένα. Και οι στίχοι τσαλαβουτάνε μέσα στη πίσσα.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Τα ερωτηματικά τίθενται αμείλικτα. Αν το υποκείμενο επένδυσε στην ιστορία γιατί αυτή σταμάτησε; Γιατί το ρολόι της αλληλεγγύης σταμάτησε να λειτουργεί; Τι συνέβη;

George Vassilakopoulos

the pleasure of exile
η ηδονή της εξορίας